

UVOD U REHABILITACIJU

prof dr Tamara Popović

- TERMIN REHABILITACIJA NASTAO JE OD LATINSKE RIJEČI *REHABILITATIO* – PONOVRNO USPOSTAVLJANJE RANIJEG STANJA, VRAĆANJE RANIJEG UGLEDA U OBIČNOM ŽIVOTU, POLITIČKOM I PROFESIONALNOM STATUSU.

- U MEDICINSKOJ TERMINOLOGIJI POJAM REHABILITACIJA SE ODNOSI NA ONESPOSOBLJENU OSOBU
- DEFINICIJA SZO : MEDICINSKA REHABILITACIJA JE PROCES KRAJNJEG MOGUĆEG OSPOSOBLJAVANJA OSOBE SA NESPOSOBNOŠĆU KROZ RAZVIJANJE DO MAKSIMUMA NJEGOVIH FIZIČKIH, MENTALNIH, SOCIJALNIH I PROFESIONALNIH MOGUĆNOSTI

- REHABILITACIJA DEF. KAO UPOTREBA SVIH SREDSTAVA U CILJU SMANJENJA UTICAJA POSLJEDICA ONESPOSOBLJENOSTI I OGRANIČENOG UČEŠĆA, KAO I POMOĆ LJUDIMA SA ONESPOSOBLJENOŠĆU DA OSTVARE OPTIMALNU SOCIJALNU INTEGRACIJU

- ① “PROCES AKTIVNE PROMJENE KROZ KOJI OSOBA SA ONESPOSOSOBLJENJEM STIČE ZNANJE I VJEŠTINE POTREBNE ZA OPTIMALNU FIZIČKU, PSIHOLOŠKU I SOCIJALNU FUNKCIJU”
- ① REHABILITACIJA “DRUGA ŠANSA ŽIVOTA”
- ① ISPIT SAVJESTI SPOSOBNIH PREMA ONESPOSOSOBLJENIMA

FILOZOFIJA REHABILITACIJE

OSOBA SA ONESPOSABLJENJEM JE
LIČNOST

POZNATE LIČNOSTI SA MENTALNIM OBOLJENJEM I TJELESNIM INVALIDITETOM

Jim Carrey - Actor

**Frank Bruno -
Boxer**

**Gail Porter –
TV presenter**

**GoK Wan – Fashion
Designer**

**Stephen Fry –
Writer/ presenter**

**Catherine Zeta Jones
- Actor**

**Marcus
Trescothick -
Cricketer**

**Obsessive Compulsive Disorder
Depression
Stress-Related Illness
Alzheimer's Disease (Dementia)
Bi-Polar Disorder
Post Natal Depression
Panic Attacks**

**Kerry Katona –
Reality TV contestant**

Susan Boyle – Singer

Britney Spears - Singer

**Terry Pratchett –
Discworld Author**

			
Jim Carrey – glumac	Susan Boyle – pjevačica	Terry Pratchett – Discworld Author	Catherine Zeta- Jones gglumica
Depresija	Stresom uzrokovana bolest	Alzheimerova (Dementcija)	Bipolarno oboljenje

ISTORIJSKI RAZVOJ

- I FAZA intolerantan odnos društva prema osobama sa onesposobljenjem
robovlasničko doba

ISTORIJSKI RAZVOJ

- II FAZA invalidne osobe društvo toleriše ali ne pruža pomoć (porodica)-feudalizam
- III FAZA tolerancija i pružanje određene pomoći (azil za slijepe, gluve)
- IV FAZA mogućnost obrazovanja i osposobljavanja djece i omladine (mentalno retardirani, gluvi i slijepi)-18.vijek

ISTORIJSKI RAZVOJ

◎ DANAS !?

ISTORIJSKI RAZVOJ

- 1951. GODINE VLADA SFRJ ZATRAŽILA JE OD OUN (ORGANIZACIJA UJEDINJENIH NACIJA) ORGANIZACIJU SLUŽBE REHABILITACIJE
- PRVA USTANOVA U BEOGRADU BIO JE ZAVOD ZA REHABILITACIJU RATNIH VOJNIH INVALIDA KOJA JE DANAS PRERASLA U KLINIKU ZA FIZIKALNU MEDICINU I REHABILITACIJU
- POSLIJE 1995. RAZVOJ REHABILITACIJE U ZAJEDNICI (CBR I CMZ)

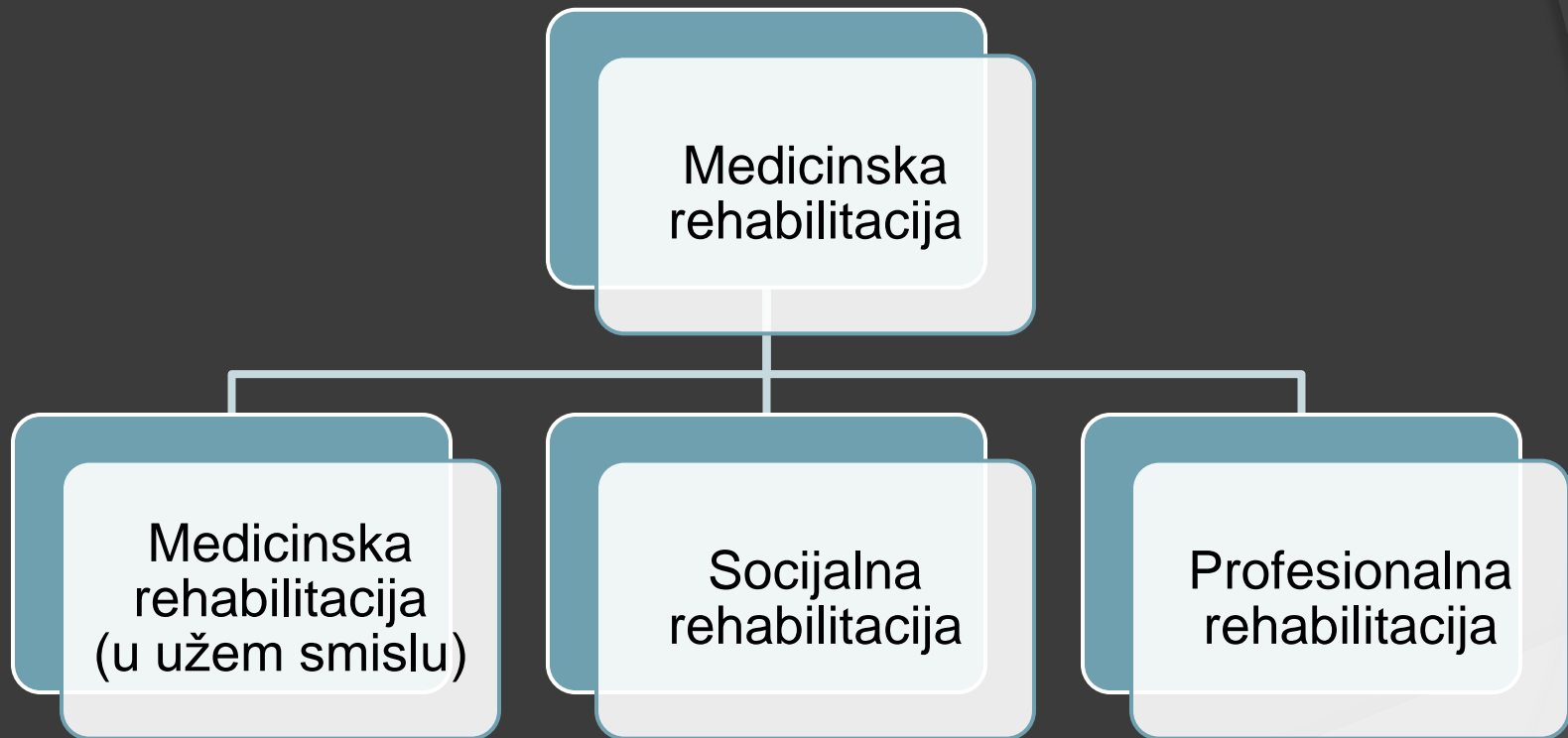
DEKLARACIJA O LJUDSKIM PRAVIMA OUN

“SVA LJUDSKA BIĆA SE RAĐAJU SLOBODNA I JEDNAKA U DOSTOJANSTVU I PRAVIMA”

- ⊙ Na temelju principa socijalnog modela izdan je osnovni dokument UN-a **Standardna pravila za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom** (48. zasjedanje Glavne skupštine UN, decembar 1993, Rezolucija 48/96), koji sadržava smjernice za politiku svih država.
- ⊙ U tom se dokumentu posebno ističe razvijanje svijesti o potrebama i pravima osoba sa teškoćama u razvoju, mentalnim oboljenjima kao što su prava na zdravstvenu zaštitu, rehabilitaciju i pomagala. Država je obavezna osigurati **odgoj i obrazovanje** u maksimalno integriranim uslovima.

- ⦿ **ZAKON O ZAŠTITI LICA/OSOBA SA MENTALNIM POREMEĆAJIMA**
- ⦿ 2004. USVOJILA SKUPŠTINA RS
- ⦿ OSNOVNA NAČELA , NAČIN ORGANIZOVANJA I PROVOĐENJA ZAŠTITE KAO I PRETPOSTAVKE ZA PRIMJENU MJERA I POSTUPANJA PREMA LICIMA SA MENTALNIM POREMEĆAJIMA

PODJELA MEDICINSKE REHABILITACIJE

PODJELA MEDICINSKE REHABILITACIJE

- MEDICINSKA REHABILITACIJA : SVE AKTIVNOSTI KOJE SE PROVODE U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA, A KOJIMA JE CILJ DA IZLIJEČE AKTUELNU BOLEST ILI POVREDU, SMANJENJE NJENE POSLJEDICE I RAZVIJU PREOSTALE FIZICKE I PSIHIČKE SPOSOBNOSTI
“ svrha pomoći je da dalja pomoć postane suvišna” Kesler
- SOCIJALNA REHABILITACIJA : SAŠTAVNI DIO REHABILITACIJE OD SAMOG POČETKA, VEZAN JE ZA PORODICU, RADNU SREDINU, DRUŠTVENOPOLITICKE ORGANIZACIJE I USTANOVE A CILJ JE POTPUNA RESOCIJALIZACIJA OSOBE SA ONESPOSOBLJENOŠĆU

PODJELA MEDICINSKE REHABILITACIJE

- PROFESIONALNA REHABILITACIJA :
ONAJ DIO KONTINUIRANOG I
KOORDINISANOG PROCESA
REHABILITACIJE KOJI PRUŽA
MOGUĆNOST PROFESIONALNE
ORIJENTACIJE, OBUČAVANJA I
SELEKTIVNOG ZAPOŠLJAVANJA
OSOBA SA NESPOSOBNOŠĆU

DEFINICIJE OSNOVNIH POJMOVA U REHABILITACIJI

- ◎ **ZDRAVLJE** : STANJE POTPUNOG FIZIČKOG , MENTALNOG I SOCIJALNOG BLAGOSTANJA, A NE SAMO ODSUSTVO BOLESTI
- ◎ **NORMALNO STANJE** : ONO STANJE KOJE JE NORMALNO ILI PROSJEČNO ZA OSOBE ISTE DOBI, POLA, KULTURE I OBRAZOVANJA I UKLAPA SE U KONCEPT ZDRAVLJA , PONAŠANJA, SOCIJALNE BRIGE, SAMOSTALNOSTI I EKONOMSKE NEZAVISNOSTI

- MENTALNO ZDRAVLJE JE INTEGRALNA I ESENCIJALNA KOMPONENTA ZDRAVLJA .
DEFINICIJA ZDRAVLJA
PODRAZUMIJEVA DA SE RADI O CJELOVITOM FIZIČKOM, MENTALNOM I SOCIJALNOM BLAGOSTANJU A NE ODSUSTVO BOLESTI ILI NEMOĆI.

- MENTALNO ZDRAVLJE JE STANJE BLAGOSTANJA U KOJEM POJEDINAC OSTVARUJE VLASTITE POTENCIJALE, NOSI SE SA NORMALNIM ŽIVOTNIM STRESOVIMA, PRODUKTIVNO RADI I DOPRINOSI SVOJOJ ZAJEDNICI. MENTALNO ZDRAVLJE JE TEMELJ ZA I INDIVIDUALNU DOBROBIT I DJELOTVORNO FUNKCIONISANJE ZAJEDNICE.

UZROCI NARUŠAVANJA MENTALNOG ZDRAVLJA

- SIROMAŠTVO
- NISKI STEPEN EDUKACIJE
- BRZE DRUŠTVENE PROMJENE
- STRES NA POSLU
- SPOLNA I RODNA DISKRIMINACIJA
- SOCIJALNA IZOLOVANOST
- NEZDRAV STIL ŽIVOTA
- NASILJE
- SOMATSKE BOLESTI
- POVREĐIVANJE LJUDSKIH PRAVA

SPECIFIČNE STRATEGIJE I INTERVENCIJE ZA OČUVANJE I UNAPREĐENJE MENTALNOG ZDRAVLJA (PREMA SVJETSKOJ ZDRAVSTVENOJ ORGANIZACIJI)

- INTERVENCIJE U RANOM DJETINJSTVU
- PODRŠKA DJECI
- SOCIO-EKONOMSKO OSNAŽIVANJE ŽENA
- SOCIJALNA PODRŠKA STARIJOJ POPULACIJI
- PROGRAMI ORIJENTISANI KA VULNERABILNIM GRUPAMA: MANJINE, DOMOROCI, MIGRANTI, OSOBE POGOĐENE SUKOBIMA I KATASTROFAMA
- AKTIVNOSTI PROMOCIJE MENTALNOG ZDRAVLJA U ŠKOLAMA
- INTERVENCIJE NA POSLU
- POLITIKA STVARANJA ADEKVATNIH STAMBENIH USLOVA
- PROGRAMI PREVENCIJE ZDRAVLJA
- PROGRAMI RAZVOJA ZAJEDNICE

DEFINICIJE OSNOVNIH POJMOVA U REHABILITACIJI

- ◎ **BOLEST** : SVAKO Odstupanje od stanja zdravlja, odnosno neki određeni patološki proces koji ima svoje karakteristične simptome i koji može zahvatiti cijeli organizam ili ostati lokalizovan u pojedinim organima
- ◎ **POVREDA** : ozljeda ili oštećenje jednog ili više dijelova tijela, koje može biti izazvano fizičkim, hemijskim i psihičkim uticajima

DEFINICIJE OSNOVNIH POJMOVA U REHABILITACIJI

- ◎ **OŠTEĆENJE** : PRIVREMENI ILI TRAJNI PSIHIČKI, ANATOMSKI ILI FIZIOLOŠKI GUBITAK, POREMEĆAJ STRUKTURE ILI FUNKCIJE
- ◎ **ONESPOSABLJENOST (INVALIDNOST)** : STANJE KOJE JE POSLJEDICA POVREDE, OBOLJENJA ILI UROĐENE MANE U KOJEM OSOBA NIJE U MOGUĆNOSTI DA OBAVLJA NEKE AKTIVNOSTI, NA NAČIN I U OBIMU KOJI SE SMATRA NORMALNIM ZA OSOBE ISTIH GODINA, POLA, KULTURE I OBRAZOVANJA

PODJELA INVALIDNOSTI PREMA FUNKCIONALNOJ KLASIFIKACIJI

● TJELESNA INVALIDNOST

OŠTEĆENJE LOKOMOTORNOG APARATA

OŠTEĆENJE CNS I PNS

OŠTEĆENJE HRONIČNIM OBOLJENJIMA

POREMEĆAJI PSIHOMOTORIKE

FIZIČKO-SENZORNA INVALIDNOST

OŠTEĆENJE VIDA

OŠTEĆENJE SLUHA

OŠTEĆENJE GOVORA I GLASA

◎ PSIHIČKA INVALIDNOST

- ◎ POSLJEDICA PROBLEMA U MENTALNOM RAZVOJU
- ◎ POSLJEDICA MENTALNIH OBOLJENJA

VIŠESTRUKA INVALIDNOST

UDRUŽENA DVA ILI VIŠE OŠTEĆENJA

DEFINICIJE OSNOVNIH POJMOVA U REHABILITACIJI

- ◎ **TEŠKA ONESPOSOBLJENOST** : ONO ONESPOSOBLJENJE KOJE UGROŽAVA FUNKCIJU DO TAKVOG STEPENA DA JE OSOBA SA NESPOSOBNOSĆU ZAVISNA OD DRUGIH OSOBA ZA SIGURNU EGZISTENCIJU ILI JE JAKO ZAVISNA O TEHNIČKIM POMAGALIMA
- ◎ **UMJERENA ONESPOSOBLJENOST** : ONA ONESPOSOBLJENOST KOJA UGROŽAVA FUNKCIJU DO SREDNJEG STEPENA TAKO DA OSOBA SA NESPOSOBNOSĆU MOŽE BITI SAMOSTALNA UZ NEOPHODNA TEHNIČKA POMAGALA
- ◎ **LAKA ONESPOSOBLJENOST** : ONO ONESPOSOBLJENJE KOJE UGROŽAVA FUNKCIJU DO MANJEG STEPENA TAKO DA OSOBA SA NESPOSOBNOSĆU MOŽE BITI SAMOSTALNA BEZ POTREBE ZA TEHNIČKIM POMAGALIMA ILI DRUGIM OSOBAMA

DEFINICIJE OSNOVNIH POJMOVA U REHABILITACIJI

- ◎ **HENDIKEP** : ODSUSTVO POTREBNIH USLOVA ODNOSNO NEPOVOLJAN POLOŽAJ ZA OSOBU SA NESPOSOBNOŠĆU U ISPUNJENJU ULOGE KOJA JOJ PRIPADA OBZIROM NA GODINE, POL, SOCIJALNU I KULTURNU ULOGU
- ◎ HENDIKEP JE SMETNJA ŽIVOTNIM NAVIKAMA JEDNE OSOBE KOJU ODREĐUJE DINAMIČKA INTERAKCIJA IZMEĐU LIČNIH FAKTORA I FAKTORA SREDINE

◎ HENDIKEP

- Hendikep orijentacije
- Hendikep psihičke zavisnosti
- Hendikep mobilnosti
- Hendikep profesije –zanimanja
- Hendikep socijalne integracije
- Hendikep vlastitog ekonomskog izdržavanja

“HENDIKEPIRANI SU ONI KOJI IZGUBE HRABROST”-Drago Vučenović

OŠTEĆENJE

Organ

Oštećenost
Tjelesne strukture,

NESPOSOBNOST

Osoba

Aktivnost

HENDIKEP

Društvo

Participacija

PRIMJERI ZA VJEŽBU

- ① OSOBA SA AMPUTACIJOM
POTKOLJENICE
- ① OSOBA SA OBOLJENJEM OKA I
GUBITKOM VIDA
- ① STARIJA OSOBA SA PRELOMOM
KUKA

MEDICINSKI MODEL

- INDIVIDUALNA PATOLOGIJA
- PROBLEM POJEDINCA- OSOBA TREBA DA SE MIJENJA I DA SE PRIDRŽAVA SAVJETA STRUČNJAKA
- BIOMEDICINSKI MODEL-AKCENAT LIJEČENJE
- FUNKCIONALNI MODEL –FOKUS FUNKCIONALNE POSLJEDICE

SOCIJALNI MODEL

- RAZVIJA SE POSLJEDNJIH 30 GODINA
- ONESPOSOBLJENJE NIJE BOLEST
- PROMOVIŠE OSOBU KAO AKTIVNI SUBJEKAT
- FAKTORI OKRUŽENJA(SOCIO-POLITIČKI PRISTUP
- SOCIJALNO-POLITIČKI PRISTUP

INKLUZIVNI MODEL - HOLISTIČKI

POMIRENJE DVA SUPROTSTAVLJENA
MODELA

UKLJUČUJE :

LIČNE

FAKTORE SREDINE

SUBJEKTIVNU PROCJENU SITUACIJE
INVALIDNOSTI

- Sistem segregacije
- Sistem integracije
- Model inkluzivne edukacije

SEGREGACIJA	INTEGRACIJA	INKLUZIJA
(naglašava)	(naglašava)	(naglašava)
Servise za pomoć osobama s invaliditetom	Potrebe osoba s invaliditetom	Prava osoba s invaliditetom
Servisi koji postoje u specijalnim ustanovama	Dobrobiti za osobe s invaliditetom koje pruža sredina u koju su integrirani	Dobrobiti za sve kroz angažman svih
Invalidnost je problem koji se treba riješiti (od strane specijaliste)	Invalidnost je problem koji se da riješiti	Svi imaju svoje vrijednosti / sposobnosti

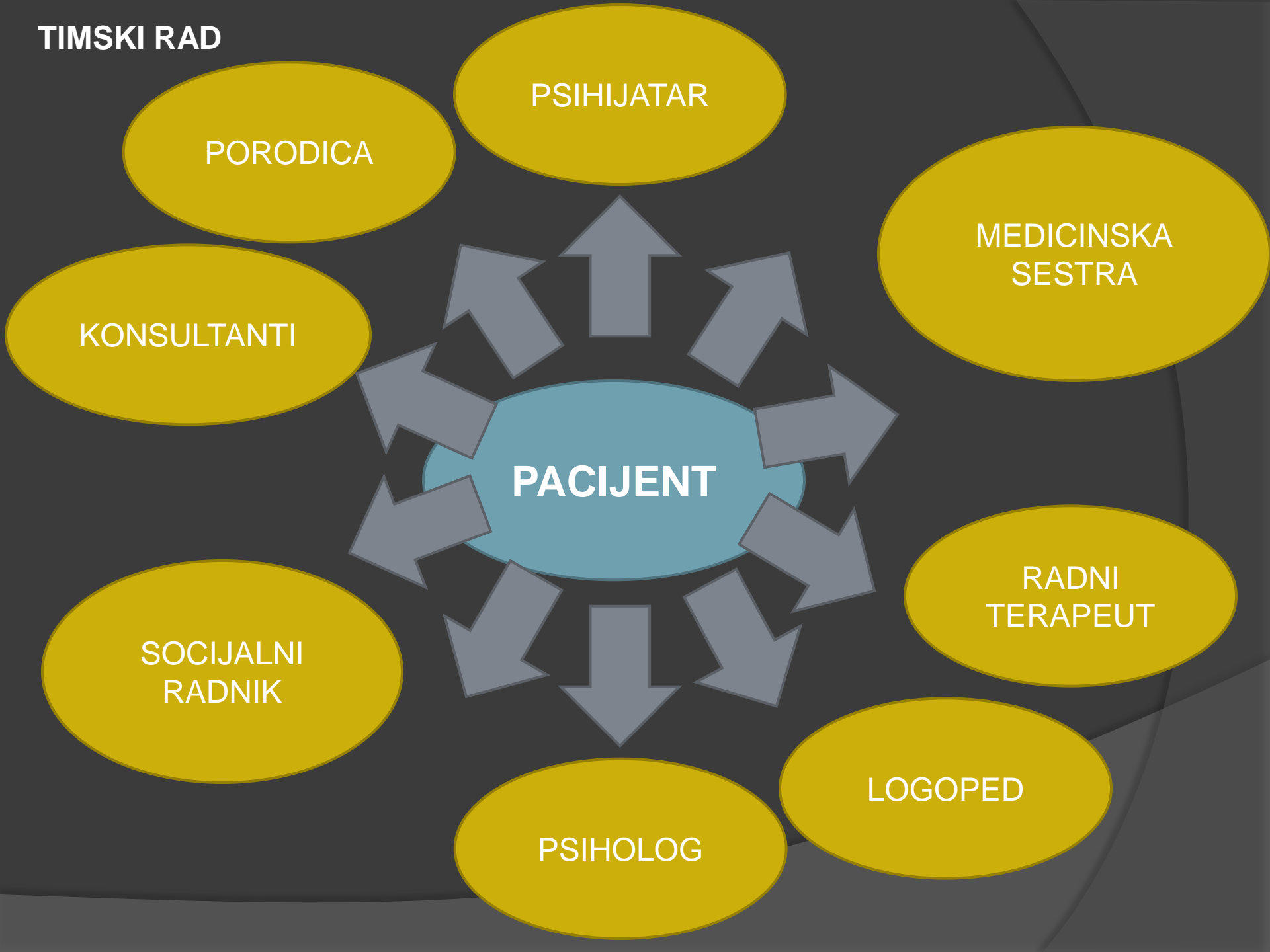
- **HABILITACIJA :**
- PROCES BUĐENJA I AKTIVIRANJA SPOSOBNOSTI ODNOSNO FUNKCIJA KOJE NISU NIKADA POSTOJALE ILI SU POSTOJALE U RUDIMENTNOM STEPENU SVOG RAZVOJA I TO KOD DJECE KOJA SU ŽRTVA NEKOG NASLJEDNOG, UROĐENOG ILI U NAJRANIJEM PERIODU ŽIVOTA STEČENOG OŠTEĆENJA
- Kongenitalne anomalije (amelija, fokomelija, spina bifida)
- Oštećenja na porođaju (oštećenje pleksusa brahijalisa,
- Bolest i oštećenja prije razvoja određene funkcije (paraplegija prije razvijene funkcije hoda)

PRINCIPI REHABILITACIJE

- **PRIMUM NON NOCERE!**
- **BLAGOVREMENI POČETAK**
KONTRAINDIKACIJE SU ISPRED
INDIKACIJA!
KONTINUITET RADA U REHABILITACIJI
(svi segmenti zdravstvenog sistema od primarnog do tercijarnog i rehabilitacija u zajednici)

- **HOLISTIČKI** pristup svaka osoba psiho-fizičko-socijalna cjelovitost
- **INDIVIDUALIZACIJA** u pristupu, poštovanje svake osobe kao ličnosti
- **MULTIDISCIPLINARNI PRISTUP** (primjena svih medicinskih i nemedicinskih dostignuća)

TIMSKI RAD

PORODICA

PSIHIJATAR

MEDICINSKA
SESTRA

KONSULTANTI

PACIJENT

RADNI
TERAPEUT

SOCIJALNI
RADNIK

LOGOPED

PSIHOLOG

PRINCIPI REHABILITACIJE

- **AKTIVNO UČEŠĆE PACIJENTA**
(subjekt u rehabilitaciji)

- **RAZVIJANJE PREOSTALIH**
SPOSOBNOSTI

CILJEVI REHABILITACIJE

- ◉ SMANJENJE OŠTEĆENJA UZROKOVANOG BOLEŠĆU
- ◉ POBOLJŠANJE FUNKCIONISANJA I AKTIVNOSTI OBOLJELE ILI POVRIJEĐENE OSOBE I KVALITETA ŽIVOTA
- ◉ OMOGUĆAVANJE PARTICIPACIJE OSOBA SA MENTALNIM OBOLJENJIMA U DRUŠTVENOM ŽIVOTU, INTEGRACIJA U PORODICI I DRUŠTVU - RESOCIJALIZACIJA

METODE REHABILITACIJE

- OPŠTA I SPECIJALNA NJEGA
- PSIHOFARMAKOTERAPIJA
- PSIHOLŠKA PODRŠKA-RJEŠAVANJE PSIHIČKIH I PSIHOLŠKIH PROBLEMA
- RJEŠAVANJE SOCIJALNIH PROBLEMA
- OKUPACIONA TERAPIJA
- UVJEŽBAVANJE AKTIVNOSTI DNEVNOG ŽIVOTA I TRANSFERA
- EDUKACIJA I OBRAZOVANJE

NJEGA BOLESNIKA

- osnovna higijena pacijenta i prostorije
- tehnike pozicioniranja pacijenta
- tehnike problema samozbrinjavanja
- tehnike kod sfinkterijalnih smetnji inkontinencija stolice i mokraće
- liječenje problema dekubitusa
- edukacija pacijenta i porodice
- tehnike psihoterapijskih postupaka

RJEŠAVANJE SOCIJALNIH PROBLEMA

- socijalni radnik
- informacija o pacijentu i porodici o dostupnim uslugama
- kontakt sa centrima za socijalni rad
- uključivanje u rehabilitacioni tim
- sugestije u modeliranju zakonskih regulativa

PSIHOLOŠKA PODRŠKA

- PSIHODIJAGNOSTIKA
- PSIHOTERAPIJA INDIVIDUALNA I GRUPNA

RADNA TERAPIJA

- OKUPACIONA
- ZABAVNA
- FUNKCIONALNA
- PREDPROFESIONALNA

PROFESIONALNA REHABILITACIJA

- UTICAJ MENTALNOG OBOLJENJA NA RADNU SPOSOBNOST
- EVALUACIJA PREOSTALIH SPOSOBNOST OSOBE SA INVALIDITETOM
- SELEKTIVNO ZAPOŠLJAVANJE

ZAPOŠLJAVANJE OSOBA SA MENTALNIM OBOLJENJIMA

- U ZAŠTITNIM RADIONICAMA
- U KUĆNIM USLOVIMA (RAD NA SIC) SA ODREĐENIM ADAPTACIJAMA I MODIFIKACIJAMA
- RADNA MJESTA SA ZDRAVIM OSOBAMA UZ ODREĐENE MODIFIKACIJE

UDRUŽENJA MENTALNO OBOLJELIH I NJIHOVIH PORODICA (U BL “ZAJEDNO”)

- dnevna okupacija mentalno oboljelih
- jačanje socijalnih kapaciteta,
- oživljavanje i realizovanje radnih potencijala,
- bolja komunikacija,
- smanjenje izolacije i obilježnosti,
- kontrola bolesti,
- prevencija bolničkog liječenja, suicida i institucionalnog smještaja,
- podrška porodicama oboljelih,
- smanjenje stigme, informisanje,
- zaštita ljudskih prava,
- poboljšanje opšteg kvaliteta i bezbjednosti života oboljelih i njihovih porodica.

UDRUŽENJE “ZAJEDNO”

- ⦿ AKTIVNOSTI DNEVNOG ŽIVOTA
- ⦿ PSIHOTERAPIJSKE GRUPE
- ⦿ MUZIČKE, KREATIVNE RADIONICE
- ⦿ SPORTSKO REKREATIVNE
RADIONICE

PROCJENA REINTEGRACIJE

- ◉ POKRETLJIVOST U STANU
- ◉ POKRETLJIVOST U ZAJEDNICI
- ◉ ZADOVOLJSTVO SA BRIGOM O SEBI
- ◉ ANGAŽOVANJE U RADNIM OKOLNOSTIMA
- ◉ UČEŠĆE U REKREACIJI
- ◉ UČEŠĆE U SOCIJALNIM AKTIVNOSTIMA
- ◉ ULOGA U PORODICIMA
- ◉ ZADOVOLJSTVO DRUŠTVENIM ODNOSIMA
- ◉ ZADOVOLJSTVO DRUŠTVOM
- ◉ UČEŠĆE U ŽIVOTNIM DOGAĐAJIMA

Susan Boyle – Singer

